

- ho chápania tradície ako protikladu rozumu, in: GADAMER, H.-G.: *Wahrheit und Methode*. Tübingen 1965, s. 261—269. K tomu tiež BERNSTEIN, R. J.: *Beyond Objectivism and Relativism: Science, Hermeneutics, and Praxis*. Philadelphia 1985, s. 129 a n.
- ³ BERNSTEIN, R. J.: c. d., s. 77: „It is a false dichotomy to oppose tradition and reason, or even tradition and revolution, for: it is traditions which are the bearers of reason, and traditions at certain periods actually require and need revolutions for their continuance“. GADAMER, H.-G.: c. d., s. 265—266: „... zwischen Tradition und Vernunft besteht kein ... unbedingter Gegensatz... In Wahrheit ist Tradition stets ein Moment der Freiheit und der Geschichte selber. ... Selbst wo das Leben sich sturmgleich verändert, wie in revolutionären Zeiten, bewahrt sich im vermeintlichen Wandel aller Dinge weit mehr vom Alten, als irgendeiner weiss, und schliesst sich mit dem neuen zu neuer Geltung zusammen“.
- ⁴ HROCH, M.: c. d.
- ⁵ Pozri WARNKE, M.: *Hofkünstler. Zur Vorgeschichte des modernen Künstlers*. Köln 1985. O feudálnom chápaní umenia v kontraste s buržoáznym pozri KEMP, W.: *Kunst kommt ins Museum*, in: *Funkkolleg Kunst*, Bd. I. München—Zürich 1987, s. 214 a i... (So štúdiu som mal možnosť oboznámiť sa, žiaľ, až po zadaní tejto práce do tlače — J. B.).
- ⁶ O Kantovom koncepte génia a jeho rozvinutí v romantizme pozri GADAMER, H.-G.: c. d., s. 50 a n. Tiež PAZURA, S.: *De gustibus*. Warszawa 1981, s. 42 a n. (Kapitola Smak i geniusz).
- ⁷ PLAGEMANN, V.: *Das deutsche Kunstmuseum 1790—1870*, München 1967, s. 15, uvádza, že Dekrét o zozbieraní kráľovských umeleckých zbierok bol vydaný 26. júla 1791. 27. septembra 1792 nasledovalo rozhodnutie prebudovať veľkú galériu v Louvri na múzeum, ktoré bolo sprístupnené 9. novembra 1793. SCHEINFUSS, K.: *Von Brutus zu Marat, Kunst im Nationalkonvent 1789—1795*. Dresden 1973, s. 118, uvádza, že „am 13. August 1792 (wurde) auf Initiative des Ministers Roland der Beschluss gefasst, im Louvre ein Nationalmuseum zu errichten“. *Musée Français*, ako konštatuje V. Plagemann (c. d., s. 16), „galt als staatliche Erziehungsinstitution“, ktorej poslaním bolo formovať „ein Bewusstsein... nach dem Kunstwerke Besitz der Nation sein, der durch eine Institution für das Volk gehütet werden... und dem Volke gezeigt werden müssen“.
- ⁸ SCHEINFUSS, S.: c. d., s. 117, uvádza, že „Commission conservatrice des monuments“ sa ustanovila už 16. decembra 1790.
- ⁹ LANKHEIT, K.: *Revolution und Restauration*. Baden-Baden 1965, s. 31, konštatuje: „Die jakobinische Axt“ zerstörte nicht nur in ihrem Bildersturm gegen féodalité et superstition Altäre, Bauplastik und Heiligenstatuen, sondern wollte auch Kirchen dem Erdbogen gleich machen. Der offizielle Beschluss zum Abbrechen der ehrwürdigen Kathedrale von Chartres war bereits gefasst — allein die zu erwartenden Kosten solcher Unternehmung unterbanden seine Durchführung“.
- ¹⁰ Pozri LÜTZELER, H.: *Kunst-erfahrung und Kunstwissenschaft, Systematische und entwicklungsgeschichtliche Darstellung und Dokumentation des Umgangs mit der Bildenden Kunst*. Bd. I., Freiburg/München 1975, s. 374.
- ¹¹ V predrevolučnom období koncentrovane pozornosti na antické umenie slúžilo na posilňovanie meštianskeho ideálu občianskej rovnosti (a tým aj ideologicky oprávňovalo nárok na podiel na moci) a súčasne na zbieranie dokladov o historickom práve buržoázie. V revolučnom období sa ťažisko z oprávňovania súčasných nárokov prostredníctvom dejinného precedensu prenieslo na futurologickú, resp. utopickú stránku. Antika figurovala nielen ako vzor a historické oprávnenie prítomnosti, ale aj ako symbol víťazstva pravdy a rozumu (racionality ako vrcholnej hodnoty) a jej večnej vlády (t. j. konečného víťazstva rozumu). V nasledujúcom období napoleonského imperializmu nastal významový posun antických diel, a tým aj ich zbierania. Nešlo už len o vzory meštianskej morálky a ideológie, ale o symbolizáciu vládnúcich ambícií cisárstva. Antické diela sa javili nielen ako historické vzory, precedensy či doklady „pravej“ tradície, ale aj nástroje legitímovania vládnúcich nárokov. V tomto ohľade však k pozitívnemu „bojovému“ významu pribudol aj význam takpovediac negatívny. Umelecké diela začali figurovať aj ako vojnová korisť, ako trofeje. Je logické, že to bol práve Napoleon, kto 9. novembra 1800 otvoril Antické múzeum ako súčasť obrazovej galérie. Roku 1804 Národné múzeum zmenil na Musée Napoleon, v ktorom „Kunstwerke stellten die wertvollste Kriegsbeute der Revolutionsheere dar. Sie galten als Trophäen“ (PLAGEMANN, V.: c. d., s. 15—16). Dôležité pritom je, že umelecké diela mali okrem reprezentatívnej funkcie i funkciu kapitálovú — figurovali ako forma reparácií.
- ¹² Roku 1790 bol založený depozitár pre skonfiškované cirkevné umelecké diela, ktorý bol roku 1792 premenený na múzeum (*Musée des monuments français*). Ako konštatuje PLAGEMANN, V.: c. d., s. 17—18: „Die französische Revolution hatte die fest mit der Architektur verwachsenen sakralen Kunstwerke gewaltsam aus ihrer Bindung gelöst und beweglich gemacht. Sie hatte ihre kultische Bedeutung vergessen machen wollen. Von nun an konnten auch mittelalterliche und sakrale Denkmale gesammelt und als Kunstwerke in Museen zusammengefasst werden.“
- ¹³ Charakteristickým príkladom je architektonická výstavba Mníchova v druhej štvrtine 19. storočia, podnietená bavorským kráľom Ludvigom I. a realizovaná v duchu klasicistického racionalizmu Leom von Klenze. Najexplicitnejším vyjadrením prívlastnenia